

Vogelwerkgroep Zutphen
en omstreken

jaarboek 2021

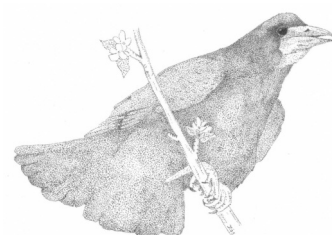

inhoudsopgave

voorwoord:

1. Procedures
2. Jaarverslag van de UWG
3. Grauwe klauwieren rondom Zutphen
4. Jaarverslag van de jonge vogelaars
5. De zeearend en de visarend
6. Jaarverslag excursiecommissie
7. Excursie Texel
8. Jaarverslag ringstations
9. Broedvogels van de Tichelbeeksewaard
10. MUS-telgebied 7202
11. Bestuursverslag

colofon

Oeverzwaluwen bij Marken | foto Jeroen Kulpers

voorwoord

Hadden we vorig jaar nog de hoop dat 2020 hét coronajaar zou zijn en we in 2021 het normale leven weer zouden kunnen hervatten, inmiddels weten we beter. Corona hield ons ook in 2021 in de greep. Aan dit jaarboek is dat niet echt te zien. Ondanks corona deden we eigenlijk nog veel gewoon wel. Procedures voeren, vogels ringen, vogels tellen, nestkasten schoonmaken. We bleven het allemaal doen, zij het minder intensief dan andere jaren.

We praatten over vogels met de gemeente en in het VWG-café. We schreven over vogels in de nieuwsbrieven en op de website. En we hadden een cursus. Toegegeven, een korte cursus in het najaar. De cursussen in het voorjaar gingen niet door. Maar we hadden wel een cursus.

En natuurlijk konden we gewoon vogels kijken: naar grauwe klauwieren, naar zeearend en visarend, met de jonge vogelaars en op excursies, in de buurt en op Texel. Vanuit mijn huis zag ik oeverzwaluwen een poging doen om een zandberg te koloniseren. Uiteindelijk vertrokken ze naar de stuw in Warken. En daar konden we ze ringen.

Dus weer een jaarboek vol verhalen, verslagen, anekdotes en wetenswaardigheden. Met weer veel tabellen, grafieken en foto's. Kortom, een jaarboek zoals alle andere. Eén ding weten we zeker: corona krijgt het jaarboek niet klein!

Joost Meilof, namens het bestuur

Oeverzwaluwen bij Warken | foto Jeroen Kuipers

Brandgans | foto Eveline Vinke

1 procedures in 2021

In 2021 heeft de rechtbank Gelderland uitspraak gedaan inzake twee procedures tegen de provincie Gelderland die de VWG had aangespannen.

We hadden bezwaar gemaakt tegen het opnemen van de brandgans op de lijst van vrijstellingen in het Faunabeheerplan Jacht en uitvoering vrijstellingen. Ons beroep werd op formele gronden afgewezen. Faunabescherming Nederland, die een uitgebreider beroep had ingesteld, kreeg wel gelijk. Hiermee werd ook ons bezwaar indirect gehonoreerd. Het resultaat was dat GS een nieuw besluit moest nemen. In het nieuwe besluit (september 2021) werd de brandgans uit de lijst met vrijstellingen gehaald. Daarmee behaalden wij indirect het resultaat waartegen we procedeerden.

Dan het Faunabeheerplan Ganzen 2020-2026. Op 12 oktober 2021 kwam er van de rechtbank een tussenuitspraak in de procedure. Op een aantal belangrijke punten werden we voorlopig in het gelijk gesteld.

- De rechtbank stelt dat in het FBP geen nadere toelichting over doelschade en doelstand is te vinden. De provincie heeft onvoldoende onderbouwd waarom in Gelderland uitgegaan moet worden van het schadebedrag van 2005 en waarom het aantal grauwe ganzen moet worden teruggebracht tot het niveau van 2005.
- Verder zegt de rechtbank dat er in het FBP voor de belangen van volksgezondheid of openbare veiligheid en voor de bescherming van flora en fauna geen duidelijke onderbouwing aanwezig is voor het afschieten van ganzen. Dus onvoldoende gemotiveerd.
- Over het vervroegen van de afschietmogelijkheden van ganzen door het inkorten van de winterperiode van 1 maart naar 1 februari, zegt de rechtbank dat de provincie onvoldoende gemotiveerd heeft in welke mate gewassen eerder gaan groeien. Ook is niet onderbouwd in welke mate schade ontstaat en waarom dit een reden is om de winterperiode in te korten. De provincie moet het verkorten van de winterperiode van de winterrust nader onderbouwen, waarbij het belang van de nog aanwezige trekvogels in ogenschouw moet worden genomen.
- Ten aanzien van de doelstand van grauwe ganzen is het de rechtbank niet duidelijk wat het aantal grauwe ganzen in de zomer was en hoeveel van die zomerganzen in het kader van populatiebeheer afgeschoten zouden moeten worden om op een doelstand van 30.000 stuks uit te komen. De provincie is gevraagd hierop in te gaan. Zij moet een deugdelijk motivering toevoegen en/of de ontheffing wijzigingen of een nieuwe ontheffing vaststellen.

In de Nieuwe Oogst van 21 oktober verklaarde de secretaris van de Faunabeheereenheid Gelderland dat aanpassing geen probleem is. "Het zijn in feite schoonheidsdingetjes, die we helemaal weg hadden kunnen laten uit het faunabeheerplan". Hieruit blijkt dat de faunabeheereenheid, waarop de provincie zich baseert, nog wel wat te leren heeft.

Merkwaardig is de reactie van de rechtbank over het inzetten van roofvogels bij het populatiebeheer. De rechtbank stelt dat de provincie voldoende heeft gemotiveerd dat de inzet van roofvogels effectief is. Het inzetten van roofvogels blijft dus mogelijk. Het verweer van de provincie was dat voor het verjagen van ganzen met roofvogels geen ontheffing vereist is. Wij vinden dat het in dat geval niet nodig is de inzet van roofvogels op te nemen in de ontheffing. Het gaat om hobbyjacht.

De beslissing van de rechtbank was dat de provincie binnen 14 weken aan de rechtbank mee moest delen of zij gebruik maakt van de mogelijkheid de gebreken te herstellen met inachtneming van de overwegingen en aanwijzingen in de tussenuitspraak. Anders doet de rechtbank uitspraak zonder zitting. De provincie heeft inmiddels bericht dat zij van de herstelmogelijkheid gebruik zal maken. Dat zal dus eind januari 2022 zijn. Wij zullen dan weer kunnen reageren op het verweer van de provincie. Vervolgens zal de rechtbank een beslissing nemen. Dat kan een eindvonnis zijn of nog weer een hoorzitting.

Wordt vervolgd!

Hans Grotenhuis

Brandgans | foto Jeroen Kuipers

Kerkuil in de nok | foto James van Santen

2 jaarverslag Uilenwerkgroep 2021

Werkgebied

Het werkgebied van de Uilenwerkgroep (UWG) is opgedeeld in vijf rayons te weten: Bronsbergen-Vierakker, Warnsveld-Boggelaar, Delden-Wichmond, Cortenoever, Voorsterklei en Wilpse Klei. In elk rayon verzorgt een rayonhoofd de coördinerende functie. Aan ieder rayonhoofd is een aantal leden van de uilenwerkgroep toegevoegd. Samen met het rayonhoofd geven zij uitvoering aan de werkzaamheden in een rayon.

Werkzaamheden

In weerwil van het enthousiasme om in het aanstaande uilen- en torenvalkenjaar aan het werk te gaan, heeft de UWG vanwege coronamaatregelen in de maanden april, mei en juni van 2021 haar werkzaamheden slechts in beperkte mate kunnen uitvoeren. In deze periode vinden normaal de kerntaken plaats van de UWG: de nestkasten controleren op broedsel, de ontwikkelingen van het broedsel volgen, de conditie van de pullen vaststellen, ringen en wegen en tenslotte controleren of de pullen ook uitgevlogen zijn.

Met betrekking tot het bezoeken van de erven hebben de rayons vanwege de coronamaatregelen hun eigen afweging gemaakt. De erfbewoners is wel gevraagd om voor zover mogelijk de UWG op de hoogte te houden van activiteiten rondom de nestkasten en mogelijke broedsels in de nestkasten. Van meerdere erfbewoners heeft de UWG bericht ontvangen. Daar is op verzoek van de erfbewoners een nestkastcontrole uitgevoerd en zijn de pullen van de aangetroffen uilen en torenvalken geringd. De UWG kan geen totaaloverzicht presenteren van het aantal broedsels dat is gevonden in de nestkasten en van het aantal pullen dat is geringd.

In het najaar zijn de werkzaamheden in de rayons hervat. Ultimo 2021 zijn in de vijf rayons nagenoeg alle uilen- en torenvalkkasten gecontroleerd en schoongemaakt en zijn nestkasten verhangen en nieuwe nestkasten opgehangen. Alles in afwachting van het broedseizoen 2022.

Werkgroep, samenstelling en bestuur

Afgelopen jaar kende de UWG 15 leden waarvan 5 leden de functie van rayonhoofd hebben bekleed. Binnen de UWG verzorgen 2 leden de administratie met betrekking tot nestkaarten van Sovon. Alle leden hebben zich verantwoord en met gedrevenheid en enthousiasme ingezet voor de UWG.

De vergaderingen van UWG hebben bestaan uit een 3-tal digitale MEET-contacten van de rayonhoofden. Op dinsdag 12 oktober 2021 heeft er een ALV met leden plaatsgevonden in aanwezigheid van de voorzitter van Vogelwerkgroep Zutphen. Deze vergadering vond plaats in de Theetuin te Vierakker. Tijdens de ALV is o.a. gesproken over het voornemen om het monitoren en onderhouden van de steenuil- en kerkuilkasten in Cortenoever aan onze zuster-uilenwerkgroep De Steenuil in Brummen over te dragen. Deze werkgroep is al vele jaren actief in de gemeente Brummen en dus ook in Cortenoever. De torenvalk- en bosuilkasten blijven in beheer bij de UWG. Over de overdracht heeft de UWG goede afspraken gemaakt met de werkgroep. Aldus is besloten om de overdracht te laten plaatsvinden. Het rayon Voorsterklei is in gesprek met de groep IJsselstreek om het beheer van de voornamelijk steenuilkasten in de Wilpse Klei over te dragen.

Financiën

De UWG heeft het boekjaar 2021 afgesloten met een positief resultaat. Het resultaat is toegevoegd aan het batig saldo dat is opgenomen op de balans van de VWG. De inkomsten van de UWG komen van donateurs en de verkoop en plaatsing van nestkasten.

Opmerkelijke zaken

Kerkuilnestkast | foto Jannes van Santen

Kerkuilnestkast

Dorp Voorst heeft een nieuw adres, waar een kerkuilkast al meer dan 15 jaar hangt. De veehouder en de leden van het rayon Voorsterklei hebben, vanuit een kooi die gemonteerd was op de laadschop van een trekker, de nestkast schoongemaakt. Na het verwijderen van het voorfront van de uilenkast troffen de mensen de situatie aan zoals die op de foto te zien is; een meer dan half-gevulde nestkast.

Kerkuil in de nok

Tijdens de controle van een steenuilnestkast op een erf in Vierakker werd door de erfbewoner gemeld dat er een kerkuil in de nok van een aangebouwde veranda zat te roesten. De aanwezigheid van de kerkuil was duidelijk waarneembaar, gezien de uitwerpselen op de tafel onder de veranda. Ondanks dat er meerdere personen in de veranda naar de kerkuil keken, bleef de kerkuil rustig op zijn plek zitten en draaide zijn kop. Omdat deze roestplek vooral in de zomer niet wenselijk is, heeft de erfbewoner de UWG verzocht een kerkuilnestkast in een naastgelegen schuur op te hangen.

Bijzondere terugmeldingen

Bij het schoonmaken van een kerkuilnestkast op de Voorsterklei vonden leden van het rayon Voorsterklei tussen de braakballen en ander nestmateriaal een kerkuilkadaver met een ring. Uit de terugmelding bleek dat de kerkuil in Annen in de provincie Drenthe is geringd.

Jannes van Santen

Zomer-hoogwater | foto Michiel van der Weide

3 weer grauwe klauwieren in de Ravenswaarden en elders rond Zutphen

Twee jaar geleden, in 2019, was ik blij verrast met een succesvol broedgeval van de grauwe klauwier in de Ravenswaarden. Ook in 2020 was er een paartje op dezelfde plek succesvol, er vlogen er minimaal twee uit. De laatste jaren zit deze fraaie soort landelijk in de lift en neemt het aantal broedlocaties toe. De meest recente schatting van SOVON van de broedpopulatie is 530 tot 610 paren (Boele et al. 2021). In het jaarboek van 2019 schreef ik nog dat broedgevallen in de uiterwaarden schaars waren. Dat beeld is ondertussen veranderd, ook elders in Gelderland broeden de laatste jaren grauwe klauwieren langs de grote rivieren.

Ravenswaarden 2021

Voor mij begint het grauweklauwierenseizoen op 10 mei als ik 's avonds naar de Ravenswaarden ga om te zien of ze weer terug zijn. Die avond krijg ik geen zekerheid, mogelijk zie ik in de verte een mannetje wegvliegen maar ik ben er niet zeker van. Op het eind van de maand check ik nogmaals de plek waar de afgelopen twee jaren het nest was. Ik neem de tijd, tuur geduldig de haag af, maar kom tot de conclusie dat er geen broedgeval is dit jaar. Op dat moment wist ik nog niet dat andere waarnemers al wel klauwieren in het gebied hadden gezien.

Op 2 juli kom ik weer in de Ravenswaarden. Ik wil op de strandjes van de IJssel op zoek naar pas uitgeslopen rivierrombouten (een libel). Aangezien het hoogwater is mislukt dit plan. Wel ontdek ik op twee plekken tot mijn verrassing grauwe klauwieren. Ze zitten er dus wel! Op 7 juli zie ik het ene paar met drie uitgevlogen jongen in een meidoorn zitten. Op de andere plek zie ik nu geen klauwieren. Tot ik twee dagen later iets verderop een paartje driftig heen en weer zie vliegen met voer en zo de nestlocatie ontdek.

Een zomer-hoogwater maakt dat ik op 18 juli de Ravenswaarden niet in kan. De weg is op verschillende plekken onder water gelopen. Op de groene gras-eilanden zitten honderden kokmeeuwen, die in paniek opvliegen als er een slechtvalk langs komt | foto Michiel van der Weide

Op 23 juli neem ik weer poolshoogte in de Ravenswaarden. Ik waad door kniediep water om bij het tweede territorium te komen. Het tweede paartje zit nu met twee jongen langs de onverharde weg. Daar is het droog en lekker rustig want veel mensen zullen niet door het water gaan. Het vrouwtje besteedt veel tijd aan het poetsen van haar veren terwijl het mannetje druk is met het voeren van de jongen. Als prooi kan ik één keer een grote groene sabelsprinkhaan herkennen. Op de plek van het eerste territorium zie ik een mannetje dat druk aan het foerageren is. Voor zichzelf, want na een vangst eet hij in de top van de struik zijn prooi op. Maar dan zie ik op de broedplek van de afgelopen twee jaar nog een paartje grauwe klauwier. Hè, zijn er nu drie territoria?! De richtlijn van Sovon voor een territorium is dat je minimaal tussen 20 mei en 20 juli een waarneming moet hebben. Die ontbreekt helaas, dus het blijft dit jaar bij twee territoria. Mogelijk gaat het bij het derde paartje om zwervers waarvan het nest is mislukt.

Belang grote groene sabelsprinkhaan

Het dieet van grauwe klauwieren is zeer gevarieerd en bestaat uit grote insecten en kleine gewervelden zoals hagedissen, kikkers en muizen. Een klauwier vliegt met maar één prooi in de snavel naar het nest om het aan de jongen te voeren. Het is dus belangrijk dat er dichtbij het nest voldoende voedsel te vinden is. De prooigrootte van insecten die zij aan de nestjongen voeren neemt toe naarmate de jongen ouder worden (Van den Burg et al. 2011).

Het nieuws over de achteruitgang van de insecten (75% afname in biomassa in 27 jaar) zal niemand zijn ontgaan. Het is dan ook opmerkelijk dat een soort zoals de grauwe klauwier, wiens prooien voor het grootste deel bestaan uit (grote) insecten, juist toeneemt. Nu is het niet zo dat alle insecten afnemen. De grote groene sabelsprinkhaan neemt bijvoorbeeld toe in verspreiding (de Zeeuw & Kleukers 2021). Deze algemene sprinkhanensoort houdt van ruigtes en is veel aanwezig in (ongemaaid) kruidenrijk hooiland. Dit type hooiland is dan ook een vast onderdeel van de broedlocaties in de Ravenswaarden. Uiteraard naast doornrijke struiken als meidoorn en braam waarin het nest wordt gemaakt. Het broedsucces van de grauwe klauwier is afhankelijk van grote prooidieren in de nabijheid van het nest. Het zou dus best zo kunnen zijn dat de grote groene sabelsprinkhaan belangrijk stapelvoedsel is voor de jongen. Dit jaar zag ik toevallig de aanvoer van een grote groene sabelsprinkhaan naar een uitgevlogen jong. Door zijn grootte en kleur een eenvoudig te herkennen prooi. Deze anekdotische waarneming zegt natuurlijk niks over het belang van de algemene soort als voedsel voor grauwe klauwieren. Het is wel een stimulans om daar volgend jaar eens vaker naar te kijken.

Andere broedgevallen rond Zutphen

Buiten de Ravenswaarden is in 2021 op vier andere locaties gebroed. In totaal zijn in het werkgebied van de vogelwerkgroep zes broedparen gemeld (tabel 1), wat minder is dan acht paren uit 2020. Op de Empese en Tondense heide is tot 2021 jarenlang een uitgebreide broedvogelinventarisatie uitgevoerd door Marcel Ruijs. In 2021 zijn alleen incidentele waarnemingen verricht dus mogelijk zijn er broedparen aan de aandacht ontsnapt. Op de vanaf 2013 bezette broedlocatie was wederom een paartje aanwezig. Een veel waargenomen broedpaar was het paar in de Rammelwaard, vlak bij de vogelkijkhut. Dit paar was tot begin september aanwezig.

Het aantal territoria rond Zutphen laat over de jaren heen een fraaie toename zien. De grauwe klauwier mag dan een opvallende vogel zijn, een broedgeval kan ook makkelijk over het hoofd worden gezien. Het is dan ook zeker niet uitgesloten dat er broedgevallen zijn gemist, omdat niet overal systematisch gezocht is naar deze soort.

Tabel 1. Aantal gemelde territoria van de grauwe klauwier rond Zutphen in de periode 2015 t/m 2021. Tussen haakjes het aantal paar waarbij pas uitgevlogen jongen zijn gezien. Aanvullingen of correcties op de tabel zijn welkom.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ravenswaarden	0	0	0	0	1 (1)	1 (1)	2 (2)
Cortenoever	0	0	0	0	1 (1)	1	0
Rammelwaarden	0	0	0	0	0	0	1 (1)
Landgoed Voorstonden	0	1	0	0	0	1	1
Empese en Tondense heide	1	1	1	1	1	3 (1)	1 (1)-2?
Empe, Oude IJssel	0	0	0	0	0	1 (1)	0
Voorst Oudhuizerstraat	0	0	0	0	0	1 (1)	1
Totaal	1	2	1	1	3	8	6-7?

Van voor 2015 zijn slechts incidentele broedgevallen bekend. In 2004 en 2013 was er sprake van een territorium op de Empese en Tondense heide (Marcel Ruijs) en in 2012 bij Brummen Lange Slag (Michel Klemann, Jan Schoppers).

Dankwoord

Iedereen die zijn waarnemingen heeft ingevoerd op de website waarneming.nl wordt daarvoor hartelijk bedankt. Op basis daarvan is de tabel met de territoria gemaakt. Michel Klemann controleerde de tabel. Mocht iemand nog aanvullingen hebben op de tabel met territoria dan ontvang ik die graag. Mocht je in 2022 grauwe klauwieren zien dan is het waardevol om de waarnemingen nauwkeurig in te voeren, met zoveel mogelijk informatie over gedrag en klee. Als je bang bent voor verstoring voer je waarneming dan in onder embargo tot 15 augustus.

Michiel van der Weide
mvdweide@kpnplanet.nl

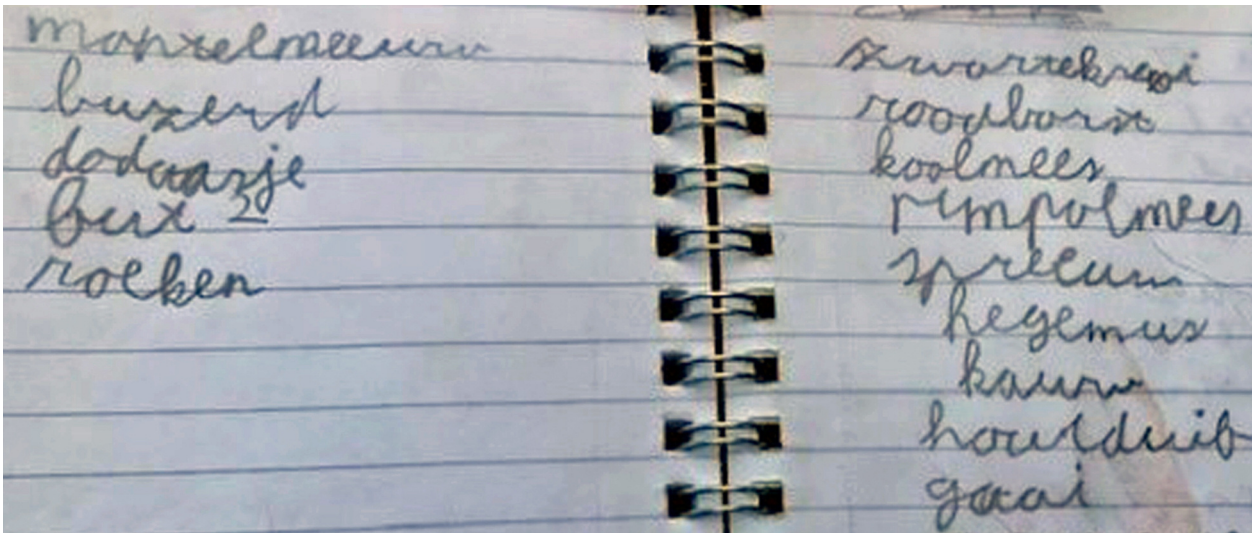

vrouwe klauwier | foto internet

grauwe klauwier | foto Mary Womburg

Bronnen

- Boele A., van Bruggen J., Hustings F., van Kleunen A., Koffijberg K, Vergeer J.W. & van der Meij T., 2021, Broedvogels in Nederland in 2019, Sovon-rapport 2021/02, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Van den Burg A., Nijssen M., Geertsema M., Waasdorp S. & Van Nieuwenhuyse D., 2011, De grauwe klauwier, ambassadeur voor natuurherstel, KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Hallmann C.A., Sorg M., Jongejans E., Siepel H., Hofland N., Schwan H., Stenmans W., Müller A., Sumser H., Hörrn T., Goulson D. & de Kroon H., 2017. More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas, Plos One 12 (10): eo185809.
- De Zeeuw M. & Kleukers R., 2021, Sprinkhanentrends bepaald met occupancy-modellen (Orthoptera), Nederlandse Faunistische Mededelingen 56 p. 69-80.

4 jaarverslag De Jonge Vogelaars

De organisatie van de Werkgroep Jonge Vogelaars is in handen van zes mensen: Carin Barendregt (voorzitter), Rob van Swieten (secretaris) en de vaste begeleiders Florence Werkhoven, Frank van den Haak en Jouck Iedema. Daarnaast is Ellen Hochstenbach vaste invalbegeleidster. Werkgroepvergaderingen met het voltallige team vinden eens in de drie maanden plaats. Hier wordt de voortgang van de activiteiten c.q. het beleid besproken en eventueel bijgesteld wanneer de ervaringen in het veld daarom vragen. De club begeleiders spreekt los van dit overleg van tevoren de activiteit door. Er wordt een draaiboek gemaakt met een taakverdeling en na de activiteit volgt de evaluatie. De begeleiders beschikken allen over een VOG.

Doelstelling gerealiseerd

Afgelopen jaar zijn we erin geslaagd om onze doelstelling te realiseren om een vaste groep leden op te bouwen. We hebben een leuke kern van zo'n zeven kinderen en we zijn vertrouwd met elkaar. Dat betekent dat we steeds beter bij de belangstelling, gedragingen en vaardigheden van de kinderen kunnen aansluiten. De groep is heel gevarieerd qua gedrag en beleving, van rustig en bedachtzaam tot heel levendig, nieuwsgierig en extravert. Ook nieuwe kinderen voelen zich in de groep snel op hun gemak. Omdat we meestal met drie begeleiders op pad gaan kunnen we onze aandacht goed over de kinderen verdelen.

Het besluit om een kind de eerste twee keer op proef te laten meedoen in gezelschap van een ouder bevalt goed. Daarna kan dit lid in spe besluiten of hij/zij ook alleen durft te komen en wil blijven meedoen. Deze regel wordt bij de introductie duidelijk gecommuniceerd zodat er geen valse verwachtingen ontstaan.

Onze doelgroep: kinderen van 8-12 jaar.

De werkgroep telt veertien jeugdleden. T.a.v. de verhouding meisje-jongen is de tendens dat er de laatste tijd meer meisjes actief meedoen, terwijl het accent eerder bij de jongens lag. Op de ledenlijst staan zeven meisjes en zeven jongens. Het gemiddeld aantal kinderen dat met een activiteit meedoet is zeven à acht, met uitschieters naar boven of beneden.

Ook iets jongere of oudere kinderen mogen (blijven) meedoen. Als er qua ontwikkeling voldoende aansluiting is bij de groep en voor de oudere kinderen nog voldoende uitdaging in zit, verloopt dit prima. De ervaring leert dat het verloop op een natuurlijke manier plaatsvindt. Kinderen die verzadigd zijn voor wat betreft vogelkennis en -ervaringen stappen over naar iets anders en nieuwe kinderen melden zich via hun ouders aan. Meestal vindt de wisseling plaats aan het begin van het schooljaar, wanneer de secretaris de ledenlijst actualiseert.

Ons vierde seizoen

Voor 2021 stonden negen activiteiten gepland; vrijwel maandelijks, behalve in de schoolvakanties. Een iets hogere frequentie dan vorig jaar met als bedoeling de motivatie van de kinderen extra aan te wakkeren en de groepsvorming te stimuleren.

In dit tweede coronaseizoen was het voor ons als begeleiders prettig dat de meeste activiteiten door konden gaan, rekening houdend met de coronarichtlijnen. Alleen de eerste activiteit van 30 januari werd gecancelled. Als alternatieve activiteit kregen de kinderen een vogelopdracht/wedstrijd thuisgestuurd. De overige acht activiteiten werden aangepast. De ouders brachten en haalden de eigen kinderen. Daarom werd gekozen voor bestemmingen dicht bij huis.

Publiciteit

Voor iedere activiteit wordt een persbericht naar de plaatselijke kranten gestuurd. Contact Zutphen en De Stedendriehoek plaatsen deze berichten op een prominente plaats. Afhankelijk van de belangstelling en aanwas van nieuwe leden is dit bericht meer of minder wervend opgesteld. De Facebookpagina wordt door een vaste groep ouders bekeken; ook via dit medium melden zich nieuwe leden. Verder dienen de website- en Facebookpagina om verslagen van activiteiten en excursies met foto's op te zetten zodat ouders en andere geïnteresseerden op de hoogte blijven van de belevenissen van de Jonge Vogelaars.

De verhouding educatie-beleving.

Of kinderen hongeren naar (extra) kennis is erg afhankelijk van leeftijd en behoefte. Oudere kinderen blijken heel goed te reageren op vragen die meer inzicht geven in vogelgedrag. Dat blijkt uit de enthousiaste reacties bij binnenactiviteiten waar een interactieve presentatie aan vooraf gaat. De kinderen popelen om hun kennis te spuien! In het veld werken opdrachtboekjes en speurtocht in bingovorm goed.

In feite staat de beleving en de aandacht daarvoor bij de jongere kinderen bij iedere activiteit op de voorgrond, want enthousiast vogelen en aansprekende verhalen vertellen over vogels zit in het DNA van de begeleidende vogelaars/natuurvorsers.

Programmering gedurende schooljaar kinderen

Nadat het 'verenigingsjaar' in het huishoudelijk reglement als kalender was vastgesteld werd dat door de werkgroep overgenomen. Bij het programmeren in de praktijk blijkt dit echter niet logisch. Bij onze doelgroep sluit een schooljaar (september – juni) veel beter aan. De begroting en jaarverslaglegging vindt wel plaats in het jaarritme van de vereniging.

Hoe was het?

Hieronder volgt de beknopte verslaglegging van de excursies en andere activiteiten van de Werkgroep Jonge Vogelaars.

Zaterdag 13 maart: Voorstonden

Ondanks het bijzonder matige weerbericht wordt de excursie niet afgeblazen en trotseren negen kinderen, waaronder één nieuweling, storm en regenbuien. Ze zien en horen toch tal van bosvogels. Boomklevers en -kruipers kruipen langs boomstammen naar boven, de boomklevers ook van boven naar beneden, vinken slaan hun slag, groene spechten lachen en merels scharrelen. Een zanglijster zingt. Bij het losbreken van een hagelbui is de maat vol en bellen de begeleiders de ouders om hun stoere kinderen ietsje eerder op te halen. De nieuweling is heel opgetogen dat hij voor 't eerst een heggemus heeft gezien.

Zaterdag 24 april 2021: Bezoek aan ringstation Hackfort

Twaalf kinderen maken deze ochtend kennis met alle ins en outs van het vogelringonderzoek van het team ringexperts op Landgoed Hackfort. Onder leiding van de beheerder van Natuurmonumenten Udo Hassefras en vogelaar Gerard Bogaert en hun collegaringers Remke, Anne en Wouter volgen de kinderen alle handelingen die ze uitvoeren met aandacht. Ze zien hoe vogeltjes uit de mistnetten worden gepeuterd, voor even bewaard in een zakje en daarna nauwgezet worden onderzocht en een piepklein ringetje met

nummer om het pootje krijgen. Een andere ringer kijkt mee en noteert alle bevindingen in het logboek.

Sommige kinderen mogen eventjes een vogel op de hand houden en zacht aaien voordat die de vrijheid tegemoet vliegt. Vanwege dit bezoek van de kinderen is één kant van een keet op het terrein omgetoverd tot een tentoonstelling over vogelonderzoek en ringer Udo vertelt daarover een kort verhaal. Als afsluiting doen de kinderen een vogelquiz en valt iedereen in de prijzen en krijgen ze van Gerard een ringetje.

Overigens waren er in dit normaal niet toegankelijke gebied ook vrije vogels te bewonderen zoals een geelgors, een kleine plevier, putters en zelfs een lepelaar en een rode wouw.

Zaterdag 8 mei 2021: Excursie Empese en Tondense Heide

Op de startplaats heten we zes kinderen welkom. Het vogels kijken kan meteen beginnen met de grasmus met zijn mooie witte keeltje. Op 't Haaselpaadje wordt goed geluisterd en gekeken naar tijffjaf, kool- en pimpelmees én boompieper. Struinend door het weiland komt een raaf overvliegen. Maar hoe herken je die dan? Aan zijn staart, die is wigvormig. Gelukkig laat hij zich ook nog even horen. Ja, duidelijk met zijn zware 'krobkrobkrob'. In de bosjes verderop zit een bosrietzanger te zingen. Wat heeft hij veel noten op zijn zang! Hij kan heel veel vogels imiteren; vooral ook Afrikaanse.

Het terrein is op sommige stukken behoorlijk nat. Door het natste deel van het gebied loopt ook een vlonderpad. Waterdichte schoenen of laarzen zijn wel handig, ook al kun je met laarzen ook nog natte voeten krijgen. Vraag maar aan Zeb.

In totaal spot de groep maar liefst 48 soorten!

Zaterdag 12 juni 2021: Vogelspeur- en opdrachtentocht op Voorstonden
 Afsluiting van het seizoen met picknick. In drie groepjes van ongeveer drie speuren de kinderen in het bos van landgoed Voorstonden naar de antwoorden op de vragen en opdrachten uit een door Frank samengesteld opdrachtenboekje. De kinderen zijn enthousiast. Er wordt geplakt, water geschept, door vleugels geprikt en er worden vogels gespot, eieren getekend, vogelgeluiden beluisterd, voetprints bekeken en vogelschedeltjes bewonderd. Het is mooi om te zien hoe kinderen problemen aanvliegen en oplossen. De één hoort zijn begeleider uit en hoopt het

juiste antwoord te krijgen, een ander put al uit de nodige ervaring en een laatste laat zijn fantasie op hol slaan. Ook laat Florence haar vondsten bewonderen; een vogeleitje, dode jonge vogeltjes.

Na alle inspanning volgt er ontspanning en is het tijd voor een heerlijke lunch met als afsluiter een verrassing in de vorm van de vogelboekjes die Rob op de kop had getikt.

Vrijdag 2 juli 2021: Nachtzwaluwenexcursie op het Grote Veld (met vergunning)

Vol verwachting zijn we; het is de allereerste avondexcursie met de Jonge Vogelaars naar het grote Veld voor het waarnemen van nachtzwaluwen en houtsnippen.

Die vrijdagavond verzamelen zich in totaal vijf mensen. Twee kinderen en drie begeleiders; kennelijk is ons verlangen naar nachtzwaluw groter dan dat van de kinderen. Voordeel is dat we allen in Florences busje passen. De sfeer is als die tijdens een schoolreisje, vrolijk en uitgelaten! Het zo zacht mogelijk door het bos sluipen is niet eenvoudig, want hoe betuigel (motiveer) je vrolijk ratelende kinderen als je zelf je oren te luisteren wilt leggen om de typische geluiden van nachtzwaluw en houtsnip op te vangen.

Het enthousiasme van beide kinderen verdubbelt als we zowel het geratel van de nachtzwaluw als ook het geknor van de in de schemering rondvliegende houtsnippen horen.

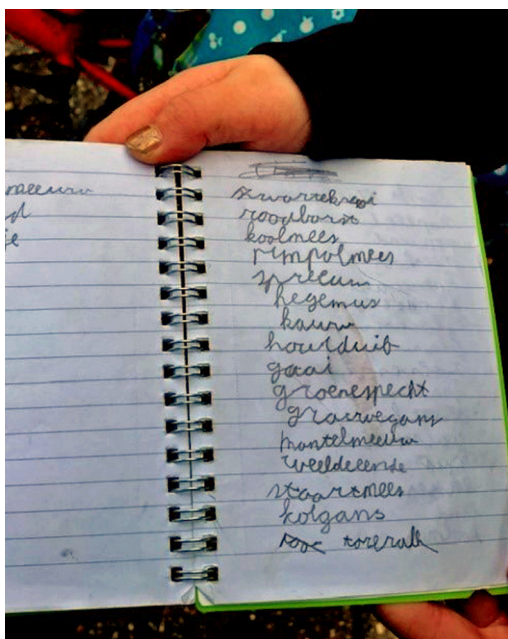
Zaterdag 18 september 2021: Struinen langs de Berkel

Bij de eerste vogelexcursie van dit seizoen is het mistig en zijn er vier kinderen om mee op pad te gaan. Via het bos van Landgoed 't Velde struinen we in een dichte mist langs de oevers van de Berkel. Met de oren extra gespist om geen vogeltje te missen horen we de roepjes van tijftjaf, kool- en pimpelmezen, boomklever en -kruiper en in de verte het gakken van grauwe ganzen.

Bij deze excursie ontmoeten (en aaien) de kinderen wel zeven honden en noemen zich 'de jonge hondelaars'; ze ontdekken dat schaatsenrijdertjes wel heel lastig te vangen zijn en vinden een dode maar gave mol op hun pad die door één van de kinderen zorgvuldig wordt bekeken en gekoesterd. Dat geldt minder voor een Amerikaanse rivierkreeft die de kinderen bij het eindpunt van de tocht van twee Poolse vissers krijgen. Toch gaat deze ook van hand tot hand tot hij weer levend in het water belandt. Lijstje van vogels: jonge fuut, wilde eenden, meerkoet, waterhoentjes, roeken, een watersnip en misschien wel een zwarte specht.

Niet alleen vogels ... | foto Jouck Iedema

Het lijstje van Hannah | foto Jouck Iedema

Zaterdag 23 oktober 2021: Vogels van het wilde boerenland (Stokebrandsweerd-klompenpad)

Ondanks de herfstvakantie zijn er vijf jonge vogelaars waaronder twee nieuwelingen. In de plas vlak bij de Nieuwe Brug zitten slobbeenden, smienten, meerkoeten, wilde eenden, aalscholvers en een grote zilverreiger. En dan lekker struinend door de modder richting de IJssel. In de meidoornhaag zitten vele kleine vogeltjes. Meerdere roodborstjes, die we horen met hun kenmerkende getik.

Een torenvalk staat te 'bidden', ja zo heet dat. Hij hangt dan op één plaats in de lucht om te kijken of er nog een lekker muisje loopt. Op een baken staat een kleine mantelmeeuw. Hij heeft gele poten!

Bij de IJssel drinken we warme chocolade. Daar kunnen we onze verkleumde vingers lekker aan warmen. Dan is het weer tijd om terug te gaan.

Zaterdag 13 november 2021: Nestkast timmeren voor de koolmees

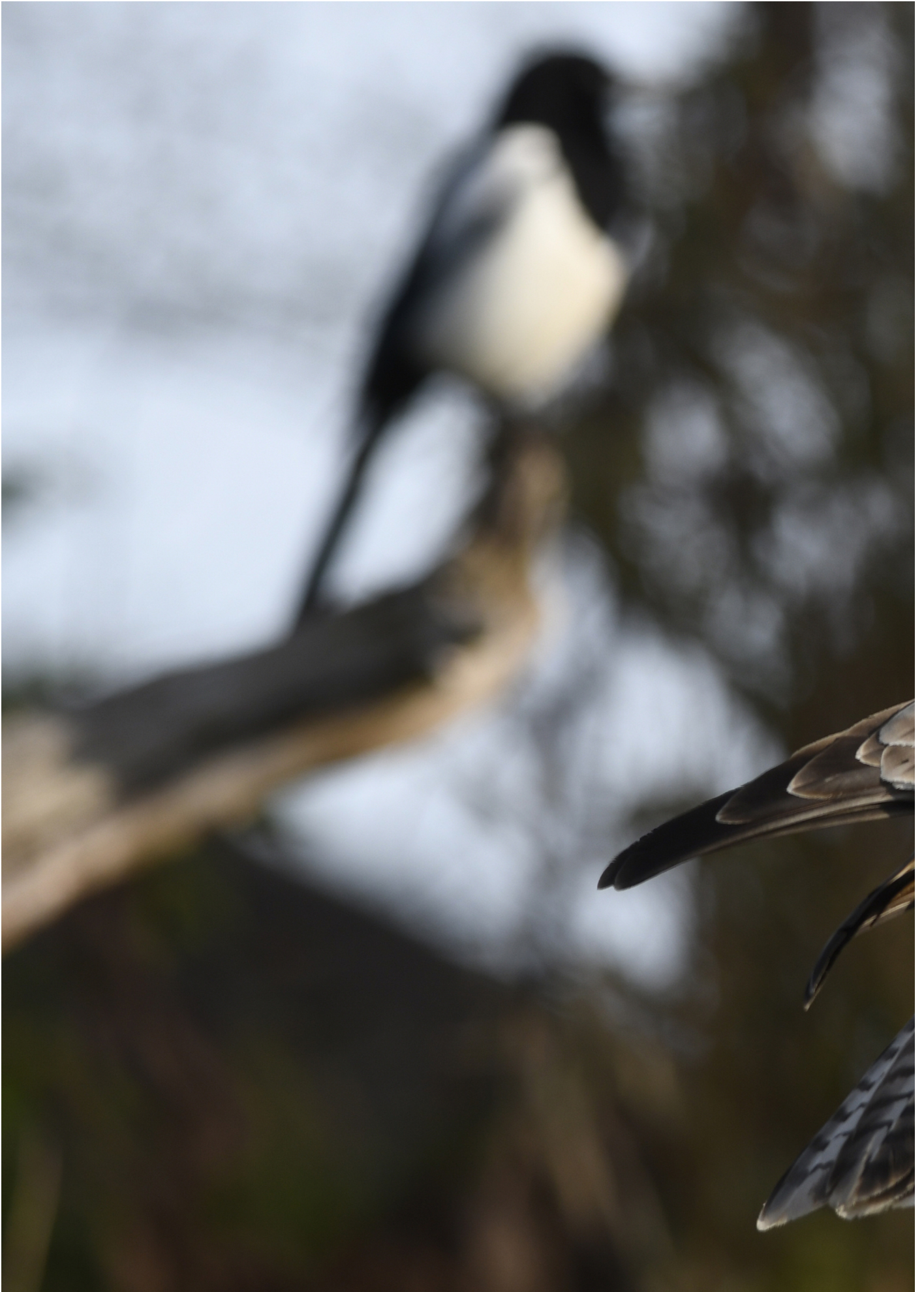
Niets leukers dan met jonge vogelaars, het zijn er zeven, een nestkast te timmeren! De kas achter de Kaardebol is voor een ochtend omgetoverd tot timmerlokaal. Vogelwerkgroepnestkastenexpert Wim Nijenhuis zorgde voor de bouwpakketten en de spijkers; de begeleiding zorgt voor EHBO-spullen en bakjes pepernoten en de kinderen nemen ieder een eigen hamer mee.

Na de interactieve presentatie over vogels en hun nesten/nestkasten kan het oorverdovende timmerspektakel beginnen en binnen een vloek en een zucht hebben de kinderen heel slagvaardig hun bouwpakket omgevormd tot een bewoonbare koolmezenestkast. Als afsluiting vergezellen de kinderen Frank en een ladder naar een geschikte boom voor het ophangen van de voorbeeldnestkast. We zijn benieuwd of deze straks bewoond wordt door Kaardebol-koolmezen.

Nestkastjes timmeren | foto Jouck Iedema

Jouck Iedema

Buizerd en ekster | foto Gerjo Hoisman

5 de zeearend en de visarend

Het op naam brengen van roofvogels is vaak geen eenvoudige zaak. Dan weer is de afstand groot, dan weer komt het licht uit de verkeerde hoek of heeft het verenkled kenmerken van twee verschillende soorten. Geregeld leidt dit tot discussies onder vogelaars. Een enkele keer is de aanleiding anders. Zoals op die dag eind mei in de Onnerpolder (Noord-Drenthe). Astrid en ik waren op de fiets dit prachtige gebied aan het verkennen en tot onze grote vreugde ontdekten we na zeldzaamheden als witwangsterns en geoorde futen boven ons hoofd een patrouillerende zeearend. Wij maakten enkele passerende vogelaars hierop attent en namen hun dank in ontvangst. Het was een volwassen vogel die na een paar rondjes in westelijke richting verdween. Alert geworden op roofvogels, fietsten we in dezelfde richting en zagen even later een grote vogel neerstrijken op een vrij ver verwijderde hoogspanningsmast. We plaatsten onze fietsen tegen een hek, pakte de telescoop uit de fietstas en bewonderden even later een visarend. Wat een samenloop van omstandigheden: Eerst een zeearend en dan een visarend. En die laatste ook nog aan het einde van de trektijd. Voorbode van een nieuw broedpaar voor deze soort? Onze gedachten sloegen op hol.

Of zij er eerder waren dan wij weet ik niet meer, maar op een gegeven moment werd ik mij ervan bewust dat we niet alleen waren. Op de dam van het volgende perceel, dertig meter verderop, stonden nog twee vogelaars door hun kijkers in dezelfde richting te turen. "Visarend," riepen wij hen enthousiast toe. "Zeearend," klonk het even enthousiast terug. Meewarig schudde ik het hoofd en herhaalde de juiste determinatie: Visarend. Niet zulke beste vogelaars blijkbaar. Een visarend verwarren met een zeearend. Dan ben je niet echt een kenner.

Maar ze bleven halsstarrig hun eigen gelijk herhalen. Ik wenkte hun om door onze telescoop te komen kijken. Dit misverstand moest de wereld uit. Niet lang daarna stond een van de twee naast mij en keek door onze telescoop. "Inderdaad," zei hij, "dat is een visarend." Ik glunderde tevreden. "Maar dat," en hij wees op een bosje iets meer naar links en veel dichterbij, "is een zeearend en die zit op een nest met twee jongen." Waf? Ik wist niet hoe snel ik de telescoop moest bijdraaien. En ja hoor, prachtig in beeld: twee jonge zeearenden op hun nest. Druk oefenend met hun vleugels. En op de tak erboven de oudervogel. Ik was enigszins beïnvloed, maar al snel was er nog meer enthousiasme, want een zeearendnest met jongen; dat had ik nog nooit gezien. En dat op 250 meter afstand. Onze dag kon niet meer stuk.

Terug in Zutphen denk ik nog geregeld aan die dag in de Onnerpolder. En hoe mooi het zou zijn als er een zeearend ging broeden in de Rammelwaard. Nu er ook al een broedpaar is vastgesteld aan de Veluwezoom is dat wellicht niet eens zo'n gek idee. De toekomst zal het leren.

Adri Mulder

(Dit verhaal is door een fout van de redactie abusievelijk niet geplaatst in het jaarboek van 2020).

Uitzicht op Texel | foto Bert Sieben

6 de excursies en het VWG-café in 2021

Een jaar voorbij en wat voor een jaar...

In 2020 was er superveel belangstelling voor de excursie naar de Oostvaardersplassen. Ter herinnering: we moesten de belangstellenden verdelen over zaterdag en zondag. Helaas ging toen de zondagexcursie niet door vanwege weercode rood. Daarom traptten we in 2021 meteen af met een nieuwe Oostvaardersplassenexcursie. Maar nog erger dan in 2020, deze kon helemaal niet plaatsvinden. En de toen geldende beperkingen verhinderden ook de erop volgende excursie.

Meer denkend in kansen in plaats van beperkingen leek het ons een prima uitdaging om online te gaan. Al voordat de beperkingen er waren hadden we besloten een VWG-café te starten met als doel mensen meer gelegenheid te geven elkaar te ontmoeten, fotoverslagen, tellingen en excursies toe te lichten en quizzes te doen. Deze gedachte hebben we digitaal gemaakt. Met Frank als gastheer en kartrekker in dit geheel. Hij was de rode draad en de drijfveer voor ons digitaal VWG-café met als vaste onderwerpen: de quizz, uit het roekennest (waaronder Fons over weidevogels en Florence over de slechtvalk) en de wandeling volgens het boekje.

De eerste paar keren was het wel even wennen. Hoe zet je de microfoon aan/uit, waar vind je deze knop en hoe zit het met dit en dat...? Gelukkig wist Eveline tijdens het café de technische ondersteuning te bieden zodat eventuele problemen direct opgelost konden worden. Remke zorgde achter de schermen voor de verdere technische realisering van het digitaal VWG-café. Kortom, we hebben er veel van geleerd. Het was niet ideaal maar 100% beter dan niets doen. In de tussentijd zaten we niet stil en maakten alweer plannen voor "als het weer mocht".

Begin september was het dan zover. De reis ging naar de Ooijpolder. Er waren negen deelnemers en verdeeld over enkele auto's werd de tocht aanvaard. Het was stralend mooi weer en we genoten met volle teugen. We keken vanaf de dijk over de Waal. Het parkeren op de dijk was wat minder prettig, door het mooie weer was het ook erg druk. Op een gegeven moment zagen we een grote zwarte vogel en Frank riep: Kijk, een zwarte wouw!! Geweldig! Bij de houten uitkijktoren Groenlanden hebben we gekeken en genoten van het prachtige uitzicht.

Daarna de oktoberexcursie, het weekend Texel. Er waren dertien deelnemers, het weer was heel slecht met veel regen en wind tegen. We verbleven bij de Stayokay. Het hoogtepunt was de amoureuze avances van een zwart Ibis met een lepelaar. Zie voor meer pikante details het door Ellen geschreven verslag.

De novemberexcursie ging naar de Nijenbeker Klei, nr. 16 uit het vogelwandelingenboekje (van het tienjarig bestaan). Deze keer hadden we meer geluk met het weer. De zon stond hoog aan de hemel en er waren zoveel deelnemers dat we besloten in 2 groepen te splitsen. Het was een mooie wandeling met als hoogtepunt een kuifmees die in ieder geval door de ene groep heel mooi gezien werd en door de andere groep gehoord. Ook werden we blij verrast door een groep geelgorzen.

De maand december is voor iedereen zo'n drukke maand dat we dan geen excursie organiseren. Achter de schermen zijn we al wel weer bezig geweest met voorbereidingen voor 2022. Met als resultaat een planning van excursies in de eerste helft van het jaar. We besloten de plannen voor 2022 wat beperkt te houden tot excursies in de nabije omgeving of die bereikbaar zijn per trein, zodat vervoer geen obstakel hoeft te zijn.

Bovenstaande belevingen werden mogelijk gemaakt door de excursiecommissie, welke bestaat uit: Ans Houweling, Eveline Vinke, Frank van den Haak, Bert van den Berg en Henny Albers.

Schrijvers dezes,
Ans Houweling en Henny Albers

Uitzicht op Texel | foto Bert Sieben

7 vogelexcursie Texel, 29-31 oktober 2021

Vrijdag 29 oktober

Verdeeld over vijf auto's vertrekken we naar Texel met de afspraak elkaar om 17.00 uur in de Stayokay in Den Burg te treffen. Daar aangekomen delen we onze ervaringen van deze dag. Er zijn onderweg al waarnemingen gedaan op de dijk van Lelystad naar Enkhuizen, bij de Mokbaai of in de buurt van de jeugdherberg. We hebben er zin in en verdelen de kamers, ouderwets leuk slapen in stapelbedden. Na het eten wordt er een Texels spel gespeeld en zijn er mensen die een avondwandeling maken onder een echt donkere sterrenhemel.

Zaterdag 30 oktober

Na het ontbijt kijkt iedereen op verschillende weerappjes met de vraag: "Wat gaat het weer doen vandaag?" Het regent, dus poncho's, regenpakken, ... er wordt van alles uit de tassen getrokken om straks zo droog mogelijk te blijven. Daarna stappen we op de fiets en begeleid door het geklapper van de poncho's bereiken we Oudeschild en gaan via de vogelboulevard naar de Bol met de molen, waar we in de luwte van een gebouwtje een boterham eten. Enkelen beklimmen de dijk en spotten een steenloper. De vogels die we zien stemmen ons blij, de 150 kluten in formatie opvliegend, het lijkt wel een tekening van Escher zoals ze zich als kopietjes van elkaar voortbewegen. We doen mooie waarnemingen: een wolk goudplevieren die tussen de Kieviten uit opstijgt, de krombekstrandlopers aan de vloedlijn, een eenzame zeekoet op zee en de velduil die mij in zijn vlucht aankijkend overvliegt, in elkaar gedoken lepelaars, in hun buurt de pijlstarten, de wulp die zich nog laat horen, tureluurs, rosse grutto's en een kemphaan, haast te veel om op te noemen, wat een feest.

Een deel van de kluten | foto Bert Sieben

In De Cocksdorp duiken we als verzopen katten een kroeg in en warmen ons aan een kop soep of warme chocolademelk. Daarna besluiten enkelen nog naar de vuurtoren te gaan in de hoop daar de volgens waarneming.nl gespotte bladkoning te zien. Het werd een eidereend. De anderen vertrekken via de duinrand weer naar Den Burg, onderweg nog verrast door een buizerd, vlak bij het fietspad. 's Avonds treffen we elkaar weer en om 19.00 uur lopen we naar de pizzeria. Sommigen werken hun lijstje met waarnemingen bij. Bij 'thuiskomst' wordt er nog een nachtelijke wandeling gemaakt, hopen op het noorderlicht, maar dat was met het blote oog niet zichtbaar. Daarna vallen onze ogen dicht, genoeg gezien vandaag.

Zondag 31 oktober

Vandaag gaan we op pad met Bert, een Texelse vogelvriend van een van ons. Het is vandaag gelukkig droog! We vertrekken naar de Mokbaai en zien daar o.a. rotganzen, kanoeten en steenlopers. Maar kers op de vogeltaart is toch de zwarte ibis die driftig zijn best doet avances te maken bij een even eenzame lepelaar bij De Geul. Ook de grutto's en tureluurs (dus geen ruiters) zijn hier weer aanwezig. Bij het eerste uitkijkpunt zien we een dodaars en daarna wordt onze aandacht getrokken door onrust in de bosjes voor ons. Een sperwer is op de vlucht voor een kraai en ekster, besluit tot een tegenaanval maar druipt dan toch af. Wat een prachtig gezicht zo vlak voor onze neus. Daarna lopen we naar de Horsmeertjes en zoeken met succes naar de geoorde fuut, het zijn er twee. Verderop dobberen smienten en wintertalingen op het wilde water en zit een aalscholver op een paaltje zijn vleugels te drogen.

We sjouwen met telescopen door het rulle zand naar het strand De Hors en turen op de rand van De Razende Bol naar zeehonden. Daar liggen zij, zij aan zij, een hele rij.... zijn het grijze zeehonden? Ik vermoed van wel maar de afstand is groot, het zijn er vele!

Op de terugweg naar de auto's wordt er nog een waterral gehoord maar niet gezien. Als afsluiter rijden we naar een stukje Grote Vlak en zien een knobbelzwaan. Helaas begint het dan te regenen, het is 13.30 uur. We besluiten afscheid te nemen van Bert en nodigen hem uit voor een excursie in de buurt van Zutphen, dus wie weet tot een volgende keer.

Bij de veerboot, wachtend op de afvaart van 14.00 uur, zien we voor de bumper van onze auto nog een noordse kauw, dat is een mooie afsluiter.

Het was een fijn weekend!

Ellen Hochstenbach

In het weekend door ons waargenomen soorten:

aalscholver	geoorde fuut	kluut	pimpelmees	tureluur
bergeend	goudplevier	knobbelzwaan	putter	velduil
blauwe kiekendief	graspieper	kokmeeuw	rietgors	vink
blauwe reiger	grauwe gans	kolgans	roodborst	waterpieper
bontbekplevier	grote mantelmeeuw	koolmees	roodborstapuit	waterral
brandgans	grote zilverreiger	koperwiek	rosse grutto	watersnip
buizerd	heggenmus	krakeend	rotgans	wilde eend
Canadese gans	houduif	kramsvogel	scholekster	wintertaling
dodaars	huismus	krombekstrandloper	slobeend	wulp
drieteenstrandloper	kanoet	kuifeend	smient	zeekoet
eidereend	kauw	lepelaar	sperwer	zilvermeeuw
ekster	kauw, noordse	meerkoet	spreeuw	zilverplevier
fazant	kemphaan	merel	steenloper	zwarte ibis
fuut	kievit	nijlgans	tafeleend	zwarte kraai
		oeverloper	torenvalk	zwartkop

8 ringverslagen 2021

In vorige jaarboeken staan verslagen van het ringen van zangvogels op de ringstations Eefde en Klarenbeek. In het jaarboek 2020 staat ook een verhaal over het ringen van oeverwaluwen op De Mars in Zutphen. In 2021 was deze kolonie niet aanwezig. Wel heeft Steven de Bie met hulp van anderen een groot deel van de kolonie bij de Warkense Stuw geringd. Daar ving we ook een oeverwaluw terug die in 2020 op De Mars was geringd!

In het werkgebied van onze Vogelwerkgroep zijn nog veel meer zangvogelringers actief op diverse ringplekken. In dit verslag vertel ik kort iets meer over de Ringersgroep Stedendriehoek. Daarna vertel ik iets meer over mijn eigen Ring-MUS-project in Eefde en tot slot heb ik twee bijdragen toegevoegd van Wouter Lebbink en Marcel Ruijs over hun Ring-MUS-projecten. Wouter deed begin 2021 examen, kreeg een ringvergunning en begon zijn eigen Ring-MUS in Oeken. Daarnaast is hij actief bij het CES-project in Vorden en ondersteunt hij ringers op andere plekken. Marcel Ruijs, ook lid van VWG Zutphen, kreeg in 2021 ook een ringvergunning. Hij doet een Ring-MUS in Brummen.

Ringersgroep Stedendriehoek

In het gebied van de Stedendriehoek, grofweg tussen Apeldoorn, Olst en Vorden, is een groep van ondertussen 21 mensen die zich bezighouden met het ringonderzoek aan zangvogels. Dit zijn veertien mensen met een ringvergunning, vier mensen in opleiding en drie helpers. Ringen van vogels is alleen toegestaan in het kader van wetenschappelijk onderzoek en binnen projecten. In de Stedendriehoek wordt vooral geringd voor de projecten CES en Ring-MUS. CES staat voor Constant Effort Site. Binnen dit project worden vogels geringd tussen april en augustus. Bij Ring-MUS (Meetnet Urbane Soorten) wordt het hele jaar door gevangen. Alle gegevens komen in Griel, het gegevensbestand van het Vogeltrekstation. Een aantal ringers doet ook mee aan het zoönose-onderzoek van het Erasmus Medisch Centrum.

Om dit ringwerk te ondersteunen stellen Vogelwerkgroep Zutphen e.o. en Vogelwerkgroep IJsselstreek (Deventer) elk jaar samen rond de 1000 euro beschikbaar voor de aanschaf van materialen zoals netten, palen en ringen.

Ring-MUS Eefde

2021 was het vierde jaar van het Ring-MUS-project in mijn tuin in Eefde. Met 34 meter net ongeveer elke 14 dagen zes uur gevangen, in totaal 140 uur. Gemiddeld 2,7 vogels per uur. In de zomer is het rustig, op 24 juni en 8 juli stonden de netten zes uur open voor het vangen van twee vogels per dag. In de winter, als er gevoerd wordt, kan het hard werken zijn. Topdagen waren 10 januari en 10 december, met 44 en 50 vogels.

Zoals elk jaar heb ik voornamelijk kool- en pimpelmezen gevangen. Vier jaar vangen leert dat er in die tijd 438 koolmezen, 272 pimpelmezen, 30 merels en 16 boomklevers ongeringd het net in vlogen. En hoeveel zijn er over of langs het net gevlogen? Er komen dus veel meer vogels in je tuin op bezoek dan je zo op het eerste gezicht zou denken.

In tegenstelling tot vorig jaar dit jaar geen goudhaan, koperwiek, zwarte mees, zanglijster. Wel grote bonte specht, sijs, keep en ekster. En weer ontsnapte de sperwer voordat ik bij het net was. Een bijzondere vangst was een staartmees die ik in november 2018 heb geringd, ANT 919. Zijn of haar foto staat in het jaarboek 2018. Drie weken later kwam ANT 917 in het net, óók van november 2018. De terugvangsten waren meestal 'eigen' vogels. Slechts twee vogels van elders: een pimpelmees uit Almen en een koolmees uit Brummen. De oudste terugvangst was een koolmees, geringd als eerstejaars in augustus 2018, teruggevangen in maart 2021. Koolmees BE24200 is misschien wel ouder. Hij was op 9 maart 2020 geringd als +2kj. Dit betekent dat hij in 2018 of eerder uit het ei is gekropen. (kj = kalenderjaar. Een 1kj vogel is dit jaar geboren).

Naast ringen, meten en wegen heb ik van zes merels, twee zwartkoppen, één roodborst, één koolmees en één ekster bloedmonsters en keelwabs afgenomen voor het zoonose-onderzoek.

Remke van Rijswijk

Niet te hard knippen, Remke! | foto Jeroen Kuipers

Gekraagde roodstaart en spotvogel | foto's Wouter Lebbink

Ring-MUS Oeken

Het project ring-MUS Oeken is op 04-04-2021 voor het eerst van start gegaan en er is 20 x 6 uur geringd in mijn eigen tuin met 21 meter net. Er zijn dit eerste jaar opvallend veel mussen gevangen en gekleurringd. Er zijn verschillende mensen in de omgeving die proberen de vogels in de tuin af te lezen (dit gaat ze steeds beter af). Er zijn 19 soorten gevangen en in totaal 745 vogels. Opvallende vangsten waren de spotvogel en houtduif. Op bijgevoegde foto's zie je de gekraagde roodstaart, man 1kj en een spotvogel met splinternieuwe ring, 1kj, geslacht onbekend.

Op de andere foto's twee sijsjes, allebei mannetjes. Hier is het verschil mooi te zien tussen een 1kj-vogel en een +2kj-vogel. De oudere man is veel feller en zijn tertials zijn veel breder geel/wit.

Wouter Lebbink

Ring-MUS Brummen

In december 2020 is Ring-MUS Brummen in de oude dorpskern van Brummen opgestart. Inmiddels zijn er meer dan 800 vogels gevangen. Er wordt gevangen met 18 meter aan mistnetten. Op één pimpelmees na (terugvangst 6 januari 2021) zijn alle terugvangsten eigen vogels. De teruggevangen pimpelmees was gevangen en geringd in oktober 2020 in Almen als 1kj. Het meest opvallend zijn de grote aantallen pimpelmezen in augustus 2021 en de groenlingen die het hele jaar worden gevangen.

Op bijgevoegde foto's zie je een huismus met groene kleurring in Brummen, één van de twee in Brummen geringde kepen en nog een gekraagde roodstaart. Dezelfde als die in Oeken?

Marcel Ruijs

Meer weten?

Ringnummers van gevonden vogels kunnen worden ingevoerd op www.griel.nl. Je krijgt dan een melding over waar en wanneer de vogel is geringd.

Meer informatie over de diverse projecten is te vinden op www.vogeltrekstation.nl.

Op www.trektellen.nl vind je onder 'ringvangsten' de vangresultaten van de verschillende ringplekken. Interesse om assistent te worden? Neem contact op met het secretariaat van de VWG. Er is voorlopig geen ruimte om nieuwe ringers op te leiden, maar helpers zijn welkom.

Remke van Rijswijk

Ringvangsten VRS Oeken 2021			
	nieuw geringd	terugvangst	totaal
boerenzwaluw	1		1
braamsluiper	1		1
gekraagde roodstaart	1		1
glanskop	1		1
groenling	2		2
heggenmus	5	6	11
houtduif	2		2
huismus	325	135	460
koolmees	84	35	119
merel	2	12	14
pimpelmees	81	30	111
roodborst	7	4	11
sijs	1		1
spreeuw	1		1
tjiftjaf	2		2
vink	3	1	4
winterkoning	1		1
witte kwikstaart		1	1
zwartkop	1		1
totaal	521	224	745

Ringvangsten VRS Eefde 2021			
	nieuw geringd	terugvangst	totaal
boomklever	4	6	10
boomkruiper	2		2
ekster	1		1
glanskop	3	2	5
groenling	2		2
grote bonte specht	2	1	3
heggenmus	2	1	3
keep	1		1
koolmees	105	61	166
merel	6	6	12
pimpelmees	73	46	119
roodborst	7	4	11
sijs	1		1
staartmees	3	6	9
tjiftjaf	3		3
vink	12		12
winterkoning	4	1	5
zwartkop	10	3	13
totaal	241	137	378

Ringvangsten VRS Brummen 2021			
	nieuw geringd	terugvangst	totaal
boomklever	1		1
boomkruiper	3	1	4
gaai	1		1
gekraagde roodstaart	1		1
goudhaan	1		1
groenling	46	1	47
heggenmus	11	3	14
huismus	70	14	84
keep	2		2
koolmees	108	45	187
merel	35	5	40
pimpelmees	187	97	284
roodborst	21	8	29
turkse tortel	1		1
vink	24	1	25
winterkoning	5	2	7
zwartkop	16	1	17
totaal	533	178	745

9 broedvogels van de Tichelbeeksewaard

Na enkele incidentele tellingen inventariseren we sinds 2017 jaarlijks de broedvogels van het Zutphense deel van de Tichelbeeksewaard. Oorspronkelijk was het doel daarvan een overzicht te krijgen van het aantal weidevogels. Omdat we er toch waren, namen we ook de andere vogels mee. En die worden, door de afname van weidevogels, steeds interessanter. In 2021 heeft Frans Parmentier, een paar keer vergezeld door Wim van Gelder, in vijf rondes volgens de bmp-methode van Sovon het aantal broedparen/territoria geïnventariseerd. Hieronder hun resultaten.

Tichelbeeksewaard

De Tichelbeeksewaard is een buitendijks gebied van ongeveer 150 ha groot, gelegen aan de westzijde van de IJssel aan de rand van Zutphen. Het noordelijkste puntje ligt iets ten noorden van de oude IJsselbrug. De nieuwe IJsselbrug – de Cortenoeverse brug – vormt de zuidelijke grens. Bijna 90 hectare ligt binnen de gemeente Zutphen, de rest in Brummen. De Tichelbeeksewaard is een halfopen gebied met onbemeste hooilanden, bemeste maaipercelen, extensief beweid grasland, een restant van een nat elzenbroekbosje, knotwilgen en meidoornstruiken. In de winter verblijven er veel grauwe ganzen, brandganzen en kolganzen. Vanwege de aanwezigheid in sommige jaren van kwartelkoning en porseleinhoen en de opvang van winterganzen heeft het gebied de status van Vogelrichtlijngebied en vormt het een onderdeel van het Natura 2000-gebied Rijntakken.

Weidevogels

Voor het eerst sinds jaren hebben we er weer een territorium van de Kievit vastgesteld (tabel 1). Overigens zonder dat er sprake was van broeden. Maar wie weet is dit het begin van de terugkomst van deze soort. Door het hoge water was er dit jaar geen plek langs de oever voor de kleine plevier. De grutto lijkt definitief naar elders (Voorster Klei?) vertrokken te zijn. Tureluur en wulp handhaven zich op een laag niveau. De krakeend en de wilde eend doen het wel goed, terwijl de gele kwikstaart sinds 2020 met een bescheiden aantal is teruggekeerd. Voor de graspieper was 2021 het beste jaar tot nu toe. De roodborsttapuit was er weer na een afwezigheid van twee jaar. Na het topjaar 2020 heeft de rietgors het duidelijk laten afweten. Tijdens de telling heb ik maximaal vijf hazen gezien.

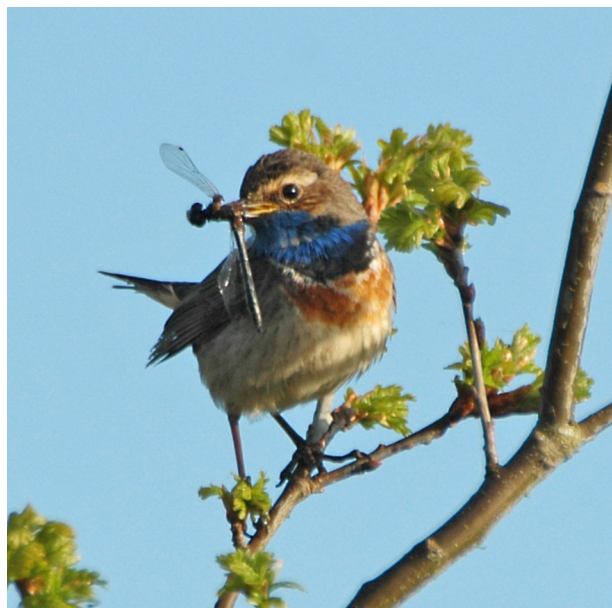

Tabel 1. Het aantal broedparen/territoria van de weidevogels in het Zutphense deel van de Tichelbeeksewaard 2017 – 2021.

Soort	2017	2018	2019	2020	2021
Kievit					1
Kleine plevier				1	
Grutto	1	1			
Tureluur	3	1	1	3	2
Wulp	2	2	1	1	1
Krakeend	1	3	2	3	4
Wilde eend	+	7	5	7	8
Gele kwikstaart	2			2	1
Graspieper	6	8	4	6	10
Roodborsttapuit	4	1			1
Rietgors	9	12	12	15	7
Totaal weidevogels	28+	35	25	38	35
Haas	+	3	9	7	5

Riet- en struikvogels

In de loop der jaren is het aantal riet- en struikbewoners flink toegenomen (tabel 2). Dat zien we niet terug bij het waterhoen, maar wel bij de meerkoet en de kleine karekiet. Die vinden extra broedgelegenheid in het rietveld dat na de herinrichting bij de oude brug is ontstaan. Ook gaat het zeer goed met onze grootste imitator onder de vogels, de bosrietzanger. Koekoek, sprinkhaanzanger en braamsluiper schitterden door afwezigheid. De meest karakteristieke vogel van de Tichelbeeksewaard is wel de grasmus, die nog steeds toeneemt. Ook mooi is het aantal kneuen dat er broedt, terwijl deze boerenlandvogels het elders erg moeilijk hebben. Bijzonder was de op twee plekken in een rietkraag zingende blauwborst. Die compenseerden mooi de afwezigheid van de nachtegaal...

Op twee plekken zong een blauwborst | foto's Jeroen Kulpers

Soort	2017	2018	2019	2020	2021
Dodaars	1		1		
Waterhoen	2	1		2	1
Meerkoet	1	8	8	6	9
Kleine karekiet	1	1	3	2	4
Koekoek		1	1	1	
Bosrietzanger	2	13	18	22	29
Sprinkhaanzanger		1	1	2	
Braamsluiper	1		1	5	
Grasmus	8	19	31	36	37
Blauwborst					2
Nachtegaal				1	
Fitis	4		1		
Kneu	2	7	5	11	8
Totaal riet- en struikvogels	22	51	70	98	90

Tabel 2. Het aantal broedparen/territoria van riet- en struikvogels in het Zutphense deel van de Tichelbeeksewaard 2017 – 2021

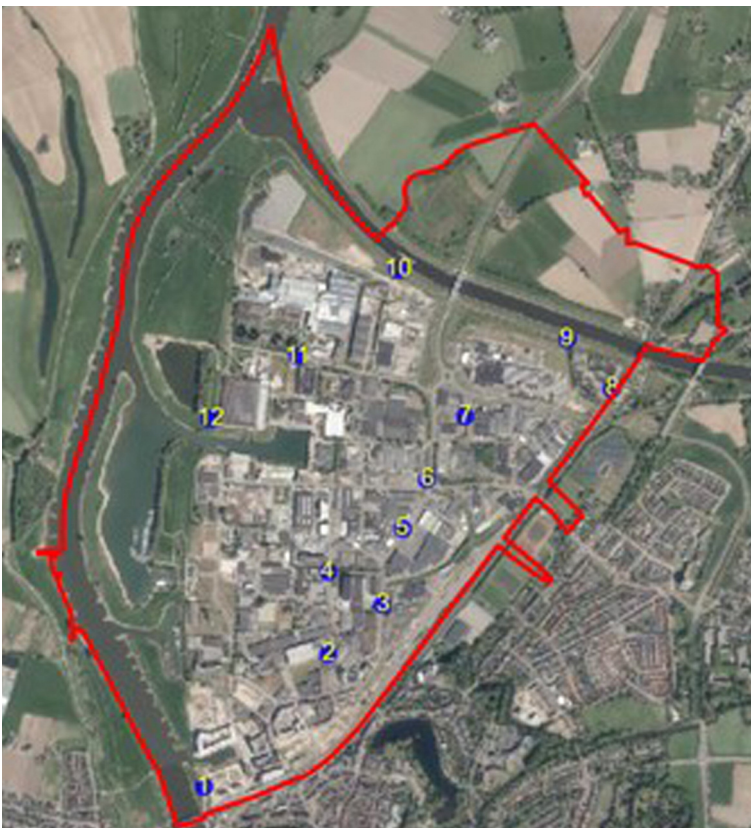
Frans Parmentier

10 MUS-tellingen op het industrieterrein De Mars

MUS staat voor Meetnet Urbane Soorten. Er wordt in het voorjaar drie keer geteld op twaalf vaste punten. Op ieder punt tel je vijf minuten alle vogels die je hoort en/of ziet (behalve hoog overvliegende).

Op het industrieterrein De Mars is de laatste jaren veel veranderd. Oude fabrieken zijn gesloopt, hoge nieuwbouw is ervoor in de plaats gekomen. Er is op veel plaatsen het nodige groen verdwenen.

Ik ga even alle punten na:

1. Dit punt moest verplaatst worden, want er werd een tunnel gebouwd; heel veel groen is weggehaald; flats ervoor in de plaats.
2. Nabij de McDonalds: braak stuk terrein is nog aanwezig, hier zie je hoofdzakelijk kraaiachtigen en meeuwen die in het McDonalds-afval zitten te trekken.
3. Veel struikgewas weggehaald; een wasstraat ervoor in de plaats. Wel vaste plaats van zwarte roodstaart.
4. Het groen staat hier nog overeind.
5. Weinig interessant punt vanwege veel beton.
6. Bij rotonde: er staan hier nog de nodige bomen en struiken. Altijd wel goed voor kraaien, eksters, huismus, heggemus, mezen en meeuwen. Vroeger altijd schol-eksters (sinds 2017 niet meer).

7. Het groen plus braakliggend stuk terrein is sinds enkele jaren (2018) afgeschermd en het terrein wordt bewaakt door een luid blaffende hond.
8. Dit punt is iets verplaatst omdat er een weg kwam te liggen. Op het nieuwe punt zijn langs het spoor veel struiken weggehaald.
9. Is niet veel veranderd, behalve dat er de laatste paar jaar geen konijn meer te zien is; voorheen vaak wel 10 exemplaren.
10. Niet veel veranderd.
11. Ook hier zijn de nodige struiken weggehaald, maar dankzij het braakliggende terrein nog wel interessant.
12. Op het eigenlijke punt kun je niet meer komen, maar boven aan de dijk is nog veel te zien en te horen, o.a. de nachtegaal. Soms wel last van het geluid van de windmolens.

Telpunt 1 heeft de grootste verandering doorgemaakt en dat is wel te zien in het aantal soorten dat er te zien was en is. Ik denk dat de vermindering van het aantal soorten mede komt door het verdwijnen van zo veel struikgewas.

Waarnemingen op telpunt 1.

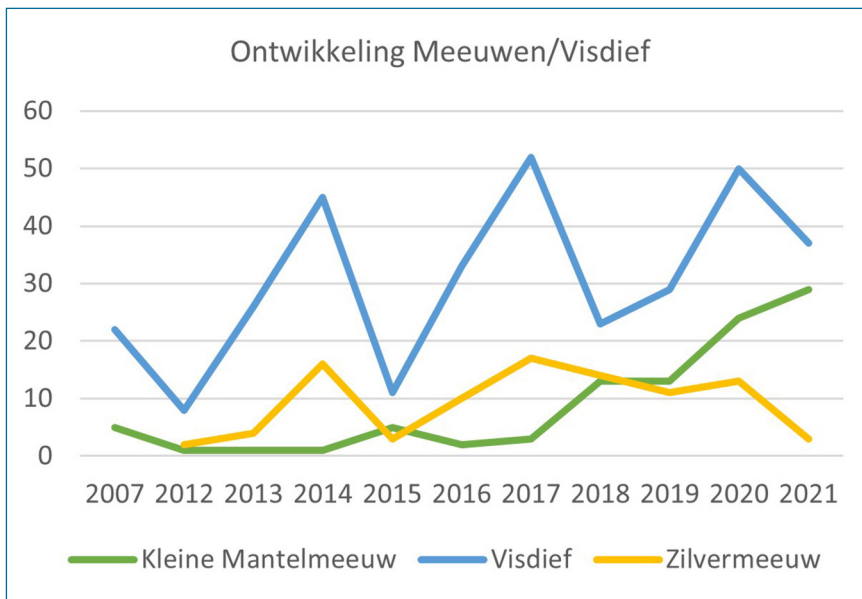
	2007	2014	2021
Braamsluiper	1		
Fitis	1		
Gierzwaluw	23	3	21
Grasmus			1
Groenling	1	1	
Heggenmus	1		1
Houtduif	3	2	1
Huismus	2		
Huiszwaluw	3	3	1
Kauw	2		3
Kleine mantelmeeuw			1
Koekoek	1		
Kokmeeuw	1		5
Koolmees	3	3	2
Merel	7	3	2
Meerkoet			1
Pimpelmees	2		
Roek	1		
Stadsduif	5	1	
Tijftjaf	1	2	
Turkse tortel	2		
Vink	1	3	
Visdief		1	2
Wilde Eend	4		1
Winterkoning	1		
Witte Kwikstaart	1		
Zanglijster	1		
Zwarte kraai	3	3	5
Zwarte roodstaart			2
Zwartkop	2		
Totaal	73	25	49

Een mus-telling gaat niet alleen over mussen | De pimpelmees is de laatste jaren niet meer gezien | foto's Gerlo Horsman

Ik vind zelf punt 12 het leukste punt. Daar is het meeste te horen en te zien. Een goed punt om even een kleine pauze te nemen met een kop koffie erbij. En te genieten van de nachtegaal.

De meeste meeuwen en visdieven worden waargenomen richting punt 12. Er is te zien dat kleine mantelmeeuw en visdief in aantal toenemen. De visdief maakt gebruik van de fabrieksdaken om te nestelen. Leuk om te zien als een visdief met vis in de snavel roepend aan komt vliegen om de partner te verleiden om dat visje aan te nemen.

Kleine mantelmeeuw, visdief en zilvermeeuw bij punt 12.

Opname grasmus tijdens een MUS-telling <https://youtu.be/-dujkeVqz7o>

Florence Werkhoven, MUS-teller

Grasmus | foto Florence Werkhoven

Isvogels | foto Gerjo Hoisman

voorzitter Mary Mombarg

penningmeester Frans Parmentier

secretaris Remke van Rijswijk

11 bestuursverslag 2021

De samenstelling van het bestuur is in 2021 niet gewijzigd.

- Voorzitter: Mary Mombarg
- Penningmeester: Frans Parmentier
- Secretaris: Remke van Rijswijk
- Algemene bestuursleden: Hans Grotenhuis (tevens waarnemend voorzitter indien nodig), Michel Klemann, Joost Meilof, Carin Barendregt

Het bestuur heeft zeven keer vergaderd (drie keer live). Op 1 september hebben we, bijna een jaar na zijn aftreden als voorzitter, Steven de Bie bedankt voor zijn jarenlange inzet tijdens een etentje met het hele bestuur.

Leden

Het aantal leden is dit jaar weer iets toegenomen, ondanks dat we ook dit jaar bijna geen activiteiten voor onze leden hebben kunnen houden. Eind 2021 waren dat er 202, tegen 190 vorig jaar. De VWG heeft ook ongeveer 15 jeugdleden.

De VWG onderhoudt in normale tijden contact met haar leden door middel van twee ledenvergaderingen per jaar, enkele ledenbijeenkomsten, berichten via mail, website en en natuurlijk het jaarboek. Begin 2021 heeft de excursie-commissie drie digitale ledenbijeenkomsten gehouden. Deze waren een groot succes en een goede manier om elkaar toch nog eens te zien en te spreken. Gelukkig konden we in het najaar voor een ledenbijeenkomst en een ALV fysiek bij elkaar komen. We hebben dit jaar zes nieuwsbrieven aan de leden verzonden, in februari, april, juni, augustus, oktober en december.

Onderzoek

Leden van de VWG deden dit jaar weer mee aan diverse tellingen: MUS (Meetnet Urbane Soorten), winter- en watervogeltellingen, PTT-tellingen. Er is ook aandacht voor specifieke soorten: roek, knobbelzwaan, huiswaluw, oeverwaluw, gierwaluw. Trektellen gebeurt op trektpost Warnsveld. De telpost is met ingang van 2021 verplaatst naar de stuw bij Warken (kruising Berkel en spoorlijn). De gegevens komen op trektellen.nl. We doen mee met de jaarlijkse Euro Birdwatch begin oktober. De uilenwerkgroep de Oelenwappers houdt zich ook bezig met nestkastonderzoek.

In ons werkgebied waren de laatste jaren twee ringstations: Ringstation Klarenbeek (sinds 2013) en Ringstation Eefde (gestart in februari 2018). In 2021 zijn daar Ring-MUS-locaties in Oeken en Brummen bijgekomen. Daarnaast zijn er twee ringbanen bij Hackfort en bij Almen. Resultaten zijn terug te vinden op trektellen.nl onder 'ringvangsten'. De ringers werken samen in de Ringgroep Stedendriehoek. De ringers worden sinds 2020 ook financieel ondersteund door de VWG Zutphen e.o.

Bescherming

Beschermen en creëren van broedplaatsen gebeurt op diverse manieren voor uiteenlopende vogelsoorten:

- nestkast slechtvalk op de toren van de Walburgkerk (2005 geplaatst, 2006 geopend; eerste broedgeval in 2015)
- weidevogelbescherming (Tichelbeeksewaard: Frans Parmentier, IJsaan: Fons Roording)
- onderhoud oeverzwaluwwand (sinds 2006)
- Uilenwerkgroep de Oelenwappers

Beleidsbeïnvloeding

In 2021 heeft de VWG geen overleg gehad met de gemeente. De stadsecologe Hella van Helsdingen is eind 2021 gestopt; wie de nieuwe stadsecoloog wordt is nog niet bekend. Daarnaast houden Steven de Bie en Hans Grotenhuis zich bezig met het beleid van de provincie (met name de jacht op ganzen).

De VWG volgt ook het hele gebeuren rondom de Regionale Energie Strategie (RES), met name wat betreft locatiekeuze van toekomstige windmolens.

Educatie

De beginnerscursus en de cursus vogelzang konden dit jaar niet doorgaan. Ze zijn uitgesteld tot voorjaar 2022. Wel was er in het najaar een korte cursus vogeltrek met een aantal excursies.

De excursiecommissie heeft met inachtneming van de coronamaatregelen gelukkig wel enkele excursies kunnen organiseren. De excursiecommissie bestaat uit Ans Houweling, Eveline Vinke, Henny Albers, Frank van den Haak en Bert van den Berg.

Sinds 2017 zijn de Jonge Vogelaars actief. Kinderen van 8 tot 12 kunnen meedoen. De groep had dit jaar 15 leden en een paar kinderen op de wachtlijst. Dit was de enige werkgroep die in 2021 het gewone programma kon laten doorgaan. Ze zijn van april tot en met november bijna één keer per maand op stap geweest. De organisatie is in handen van

Rob van Swieten, Frank van den Haak, Jouck Iedema, Carin Barendregt, Florence Werkhoven en Ellen Hochstenbach.

Bedankt!

Het bestuur bedankt alle leden en andere betrokkenen voor hun inzet voor de Vogelwerkgroep en vooral voor de vogels in Zutphen en omgeving.

Remke van Rijswijk

algemene bestuursleden:

Carin Barendregt

Joost Mellof

Michel Klemann

Steven de Bie en Hans Grotenhuis

colofon

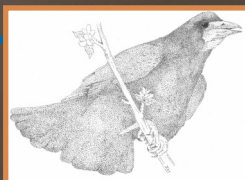
© Vogelwerkgroep Zutphen en omstreken, 2022

Secretaris Remke van Rijswijk
wvzutuphen@gmail.nl
www.vwg-zutphen.nl

Teksten: Joost Meilof, Hans Grotenhuis, Jannes van Santen, Michiel van der Weide, Jouck Iedema, Adri Mulder, Ans Houweling en Henny Albers, Ellen Hochstenbach, Remke van Rijswijk, Wouter Lebbink, Marcel Ruijs, Frans Parmentier, Florence Werkhoven.

Eindredactie: Joost Meilof
Ontwerp en lay-out: Eveline Vinke
Foto omslag: Gerjo Horsman
Realisatie: Vogelwerkgroep Zutphen en omgeving
Druk: Ipskamp Printing

Jaarboek 2021 is een uitgave van
Vogelwerkgroep Zutphen en omstreken.

De vogelwerkgroep is opgericht in april 2005.

Wij hebben tot doel om vogels en hun leefgebied te beschermen, kennis te verzamelen over vogels in ons werkgebied en het enthousiasme voor vogels over te dragen. Dat willen wij bereiken door onderzoek, beleidsadvisering, voorlichting en educatie.

Meer weten? Bezoek onze website: www.vwg-zutphen.nl